

Ernest Mandel

Försvara den kubanska revolutionen

1964

Publicerad i *International Socialist Review*, Vol. 25 No.3, Summer 1964, s.80-83
(franskspråkigt original: *Vive Cuba socialiste* publ. i *La Gauche* n°19, 9 maj 1964)

En revolution som har förvandlat kaserner till skolor; som har gett de rikas lyxiga herrgårdar till statliga stipendiater; som har lett en miljon ungdomar och vuxna till utbildning; en revolution som radikalt har avskaffat rasistisk ojämlikhet och segregation; som har åstadkommit miraklet att på tre år avskaffa arbetslöshet och undersysselsättning på landsbygden – ett okänt ont i alla underutvecklade ekonomier; en revolution vars ministrar och tjänstemän gör sin anvisade vakttjänstgöring framför offentliga byggnader som vanliga milismän; en revolution som har avskaffat alla grader över kommendant från armén – som nu dessutom kallas *Rebellarmén!* – den enda armén i världen som inte har överstar, generaler och marskalkar i sina led; en revolution som, till och med enligt rapporter från dess amerikanska fiender, för första gången har säkerställt att alla barn har tillräckligt att äta och går i skolan. Vilken socialist med hjärtat på rätta stället kan undgå att bli hänförd av en sådan revolution?

Vi hade känt det länge, genom de rapporter och fotografier som har nått oss från Kuba: den kubanska socialistiska revolutionen är idag den mest avancerade bastionen för människans frigörelse. Efter att ha rest runt på Kuba i sju veckor och sett alla aspekter av livet där, blir detta allmänna intryck mer och mer konkret och bekräftat. Ingenstans mer än på Kuba kan man se de enorma möjligheter till radikal social förändring, till mänsklig frigörelse, som socialismen erbjuder mänskligheten.

Ett underutvecklat land på väg mot socialism

Det svåraste problemet i vår tid är de underutvecklade ekonomierna. Enligt otaliga rapporter från internationella organ ökar klyftan mellan industriländerna och de underutvecklade länderna år för år, månad för månad, dag för dag. De förstnämnda blir rikare och rikare, de sistnämnda fattigare och fattigare. Denna avgrund av växande misär uppslukar inte bara några spridda folk som lever i utkanten av den civiliserade världen; två tredjedelar av jordens invånare tillhör denna kategori.

Nu visar Kuba – visserligen efter Kina, men på ett oändligt mycket tydligare och mer slående sätt – att denna underutveckling inte beror på någon ödesdiger svaghet, vare sig geografisk, etnisk, rasmässig eller ekonomisk; att ett land tack vare en social revolution kan ta sig ur ekonomisk efterblivenhet på några år och påbörja en snabb uppgång; och att massornas levnadsstandard kan förbättras radikalt redan innan avgörande ekonomiska framgångar har uppnåtts, tack vare en omvälvning i utnyttjandet av befintliga resurser.

Det kubanska exemplet gäller inte bara Kuba. Det gäller för hela Latinamerika och, med vissa begränsningar, för hela "tredje världen". Kubanerna vet detta. De förkunnar det med frimodighet, oavsett vad det kostar dem. Och det kostar dem dyrt, för det är utan tvekan huvudskälet till den våldsamma fiendlighet som USA:s regering fortsätter att visa mot dem. På Plaza de la Revolución finns en enorm, permanent inskription: "Länge leve den latinamerikanska revolutionen!" Utrikesministeriet är dekorerat med en enorm banderoll över hela fasaden som förkunnar: "Länge leve världens arbetare". Man kan inte tala med en ledare, eller ens en enkel aktivist i denna revolution, utan att bli medveten om i vilken utsträckning deras öde verkar vara identifierat med revolutionen på hela den amerikanska kontinenten.

Det är uppenbart att situationen på Kuba redan från början var speciell. År 1958 hade detta land en inkomst per capita som var bland de högsta i hela Latinamerika, på tredje plats, strax efter Argentina och Uruguay. Idag kan den uppskattas till mellan 400 och 500 dollar per år, medan den årliga inkomsten per capita i världens fattigaste länder knappast någonsin överstiger 50 dollar.

Denna speciella situation var dock vid en närmare granskning inte så betydelsefull som de citerade siffrorna kunde få en att tro. Även om medelinkomsten var högre på Kuba än i de flesta latinamerikanska länder, var den också mer ojämnt fördelad. Det räcker med att jämföra den magnifika La Quinta Avenida [femte avenyn] i Marianao, överklassförorten i Havanna, med de eländiga slumområdena i Santiagos arbetarförorter, som revolutionen nästan helt har eliminerat – för att inse det faktum att en minoritet på tio procent av de privilegierade eller halvprivilegierade tillskansades sig en stor del av denna högre nationalinkomst.

Dessutom var denna högre inkomst till största delen ett resultat av den kubanska ekonomins speciella integration med USA:s ekonomi, en integration som i själva verket var en fullständig underordning. Den hade en paradoxal karaktär: den var ett hinder för varje försök att förbättra situationen, för varje avgörande brott med underutvecklingen, för varje diversifierad industrialisering, men ett sådant brott skulle i sin tur riskera att leda till en minskning snarare än en ökning av den genomsnittliga inkomsten.

Till de omedelbara ekonomiska riskerna med den sociala revolutionen lades inom kort bördan av amerikanska repressalier: total ekonomisk blockad (bristen på reservdelar till amerikansk-tillverkad transportutrustning utgör ett av den kubanska ekonomins allvarligaste problem), och militär aggression som kräver ständiga försvarsförberedelser – till en hög kostnad för den kubanska ekonomin.

Slutligen är det nödvändigt att ta hänsyn till stödet från länderna i Sovjetblocket och från Kina, som utan tvekan har lyckats att delvis neutralisera blockadens effekter. Men det är oerhört svårt att statistiskt fastställa den verkliga effekten av detta stöd på den kubanska ekonomin, med tanke på att det delvis är militärt stöd och att transaktionerna sker till priser och kvaliteter som gör det svårt att jämföra med situationen före revolutionen.

Verklig social revolution

Allt detta innebär att det är ytterst svårt att göra en avvägning mellan de ekonomiska fördelar och nackdelar som Kubas speciella situation har gett landet, och att dess exempel på det hela taget fortfarande är mycket giltigt för "tredje världen". Innebörden av detta exempel kan sammanfattas i denna formel: absolut prioritet åt lösningen av sociala problem, i syfte att använda mobilisering av massornas i angreppet på underutvecklingen!

En social revolution kan inte i första hand åstadkommas genom lagtexter eller skriftliga formuleringar. Den måste genomföras genom en fullständig och dramatisk samhällsomvandling som sopar bort de mest flagranta orättvisorna och lyfter upp de klasser och sociala skikt som varit mest förtryckta till samhällets topp. Genom att göra vinner revolutionen förtroende, hängivenhet och fullständigt stöd från miljontals människor som kommer att vara beredda att ge den sin entusiasm, sitt arbete och sina liv.

Det är i denna hängivenhet som den kubanska revolutionens storhet består – en hängivenhet som symboliseras av *becado*, stipendiaten. Fidel har fört 80.000 söner och döttrar till de fattiga bönderna på landsbygden till de lyxigaste bostäderna i Havanna (precis som han, under ett annat program, har gett tjänarna till rika emigranter sina tidigare chefers bilar, så att de nu kan tjäna sitt uppehälle som taxichaufförer!) Han har integrerat säsongsanställda lantarbetare, som tidigare var tvungna att leva ett helt år på enbart skördesäsongens lön, i arbetarklassens jordbruk, där de får lön varje månad under året. Och resultatet av denna revolution är påtag-

ligt: konsumtionen av kött, konsumtionen av textilier har fördubblats jämfört med 1958. Eftersom det råder ransonering och minskad konsumtion i städerna kan man lätt föreställa sig hur mycket konsumtionen har ökat på landsbygden.

Revolutionen har radikalt förändrat levnadsvillkoren, kläder, mat, sjukvård, utbildning, fritid, för majoriteten av den kubanska nationen – fattiga lantarbetare och bönderna. Den har på så sätt skapat en enorm potential, vars effekt först blev synlig på det politiska och militära området: milisen, rebellarmén, den miljonhövdade folkmassa som samlades i det kubanska folkets generalförsamling för att hylla och godkänna Havannas första och andra deklARATIONER – de var framför allt de underprivilegierade massorna som blev landets herrar.

Idag handlar det om att ur samma potential hämta de viktigaste krafterna för ett språng framåt på det ekonomiska området.

Den kubanska ekonomin

Den kubanska industrin befinner sig i snabb tillväxt. I jämförelse med situationen före revolutionen är den årliga ökningen av industriproduktionen långt över 10 procent, troligen närmare 15 procent om sockerindustrin undantas. För år 1963 är ökningstakten jämfört med 1961 27 procent och den är högre inom den lätta industrin (30 procent) än inom den tunga industrin (21 procent). År 1961 beräknades ökningen av industriproduktionen (fortfarande exklusive sockerindustrin) till 30 procent jämfört med 1959.

Vissa industrigrenar har startats från grunden eller utvecklats från embryonala element. Branscher som marin konstruktion, tillverkning av jordbruksutrustning, elektrisk utrustning och läderprodukter har haft den mest spektakulära utvecklingen. Textilindustrin i sig har fördubblat sin produktion jämfört med situationen före revolutionen, men den utvecklingen berodde på en redan existerande uppsättning, oanvänd före revolutionen.

Den kubanska industrin har varit tvungen att göra en enorm ansträngning för att ersätta sin egen produktion av vissa nyckelelement, nödvändiga för landets ekonomi, som tidigare hade importerats från USA. Sålunda börjar reservdelar till sockerindustrins maskiner att tillverkas inom landet.

En insats av samma slag kommer fram i det tekniska programmet. Amerikanerna hade i Moa byggt världens modernaste nickelverk. Den skulle just tas i drift när revolutionen bröt ut. De amerikanska teknikerna gav sig av och tog med sig alla planer på att sätta företaget i drift. Idag är denna anläggning i drift.

Uppenbarligen har ett ganska stort antal utländska tekniker – särskilt från länderna i det s.k. ”socialistiska lägret” – fått ersätta de tekniker som lämnat landet. Men regeringen försöker att så snabbt som möjligt ersätta dem med kubanska tekniker. Det är därför den har startat den ”tekniska revolutionen”, som har förvandlat de kubanska fabriker till en stor skola. Några tiotusentals arbetare, unga och gamla, är involverade i detta påskyndade program för att utbilda kubanska tekniker, huvudsakligen som halvtidslärlingar, i skolor knutna till fabriker eller i speciellt skapade institut. När skörden av detta enorma utbildningsprogram är bärgad, kommer det att sätta fart på industriproduktionen.

Svårigheter inom jordbruket

Situationen inom jordbruket är mindre lovande – och det har en viss effekt på industriproduktionen i den mån som sockerindustrin fortfarande är den viktigaste industrin i landet. Det är därför som den statistik över industriproduktionen som citeras ovan inte omfattar sockerindustrin.

Men när man talar om jordbruksproblem på Kuba måste man vara ganska specifik: de ekonomiska svårigheterna är till stor del en funktion av lösningen av sociala problem. Två

exempel illustrerar denna punkt. Det råder faktiskt brist på arbetskraft för *la zafra*, skörden av sockerrör. Skörden sker till stor del med hjälp av frivilliga, fabriksarbetare, tjänstemän och tjänstemän från andra industrier eller den offentliga förvaltningen. Denna brist på arbetskraft orsakades just av att undersysselsättningen på landsbygden eliminerades. Tidigare utfördes skörden av sockerrören mestadels av säsongsarbetare som inte hade någon annan sysselsättning. I den utsträckning som arbetslöshet och undersysselsättning har försvunnit, rusar inte jordbruksarbetare för att göra det hårdaste arbetet – och att skära sockerrör i den stekande solen är verkligen utmattande arbete.

Ett annat exempel: jordbruket går med förlust, men orsaken till denna situation är det obestridliga faktum att den stora massan av jordbruksarbetare nu får lön tolv månader om året på folkets gårdar, i stället för att bara få lön tre eller fyra månader om året, som var fallet före revolutionen. Eftersom produktionen inte har ökat i samma proportion som arbetskostnaderna, finns det betydande driftsförluster.

Vid sidan av dessa strukturella problem, som är oundvikliga följder av de sociala framsteg som revolutionen medfört, finns det problem som beror på fel som begåtts inom jordbrukssektorn. Dessa fel kan delas in i två kategorier: fel i inriktning och fel i organisation.

Under perioden omedelbart efter revolutionens seger var alla ledare övertygade om nödvändigheten av att befria Kuba från monokulturens börda (en ekonomi med en enda gröda) med dess dubbla nackdelar i form av nära beroende av USA och permanent ekonomisk instabilitet. Men det finns två sätt att befria en ekonomi från monokultur: antingen utveckla andra grödor sida vid sida med odlingen av sockerrör, eller odla andra grödor som ersättning för sockerröret. Delvis valdes det andra sättet, och det var uppenbarligen fel. Det visade sig vara särskilt fel eftersom det stigande priset på socker på världsmarknaden skapade en möjlighet att bygga upp en betydande kassareserv för landet tack vare en stor export. Den korrekta idén att utveckla en hel kemisk industri baserad på socker innebär också en ökning, inte en minskning, av sockerproduktionen.

Dessutom visade sig den nya organisationen av det kubanska jordbruket vara alltför rigid, byråkratisk och dåligt styrd. Allt detta gav dåliga resultat: grödor förstördes på grund av brist på arbetskraft medan arbetskraften på en närliggande gård inte användes produktivt på heltid; arbetare uppmanades så ofta att utföra tungt arbete som visade sig vara onödigt att deras entusiasm avtog och de blev likgiltiga för produktionen.

Arbetare i ledningen av företag

Dessa fel håller nu på att rättas till. Jordbruksförvaltningen håller på att omstruktureras på grundval av cirka 80 distrikt (*agrupaciones*), där en mer rationell användning av arbetskraften kommer att vara möjlig och där det kommer att finnas en effektivare administration. Arbetarna kommer också att ha intresse av produktionens framsteg, eftersom de kommer att kunna dela en del av de vinster, utöver planen, som görs i varje distrikt (eller på varje gård).

Samtidigt har Fidel själv gett detta program en kraftfull skjuts framåt – så att sockerrörproduktionen kommer att öka och inte minska. Målet är tio miljoner ton socker år 1970, vilket ska uppnås genom en allmän mekanisering av sockerodlingen. Dessutom kommer diversifieringen av grödor och odlingen av nya grödor (som bomull) att fortsätta, och man kommer att se till att produktionen av kaffe, grönsaker och frukt – som är viktiga för folkets nuvarande behov – inte minskar. Tobaksodlingen går bra.

Det grundläggande problem som missödena inom jordbruket ställer oss inför är i grund och botten att göra arbetarna, producenterna, medvetna om i vilken riktning ekonomin utvecklas. Särskilt industriledarna förstår att det socialistiska medvetandet utgjorde den väsentliga drivkraften för framsteg i produktionen under perioden omedelbart efter revolutionen. Det är

därför de fäster så stor vikt vid utbildningsproblemet och likaså anser att det är nödvändigt att knyta arbetarna direkt till ledningen i företagen. Denna fråga kommer utan tvekan att lösas inom en snar framtid, men lösningen kräver en radikal reform av fackföreningarna, vars prestige har sänkts i arbetarnas ögon, eftersom många av ledarna varken är kompetenta eller representativa.

Kampen för att göra jordbruket självförsörjande är en kamp för en snabbare ökning av Kubas nationalinkomst. I dag är det paradoxalt nog industrin som finansierar jordbrukets underskott; i morgon är det nödvändigt att jordbruket finansierar industrins snabbare tillväxt och höjer arbetarnas levnadsstandard. Samtidigt måste underskottet i betalningsbalansen snabbt utplånas. Det täcks faktiskt av sovjetiskt bistånd, men det är en ganska osund situation som utan tvekan kommer att övervinnas inom några år.

Nya hot om aggression

Sedan massrörelsens nederlag i Brasilien – visserligen tillfälligt, men ändå med allvarliga omedelbara konsekvenser – har Kubas internationella situation snabbt försämrats. Ända sedan sitt tal till minne av treårsdagen av slaget vid Playa Girón den 19 april, har Fidel Castro högtidligt riktat det kubanska folkets och den internationella opinionens uppmärksamhet på de nya aggressionshot som riktas mot Kuba. Vi tror inte att den internationella arbetarrörelsen verkligen har blivit medveten om denna fara. Det är därför nödvändigt att granska de väsentliga fakta som rör problemet.

Sedan den socialistiska revolutionen befästes på Kuba, dvs. sedan kontrarevolutionen besegrades vid Playa Girón, har USA-imperialismen envist strävat efter att isolera Kuba från Latinamerika. I detta syfte har den systematiskt bidragit till att störta alla ”liberala” borgerliga regeringar som ”gjort sig skyldiga” till att upprätthålla vänskapliga förbindelser med den kubanska revolutionen. Det var Frondizis öde, det var Ecuadors presidents öde, det var Dominikanska republikens president Bosch's öde. Denna antikubanska politik har snabbt gjort en fars av målen för Framstegsalliansen¹, nämligen att endast upprättandet av reformistiska regeringar kan, som Kennedy uttryckte det, undvika revolutioner. Det mest slående fallet var Venezuela, där kampen mot fidelismen förvandlade Betancourt-regimen från en ”reformistisk” regim till en ultrareaktionär diktatur.

I mars förra året, efter ett möte i Washington med alla USA:s ambassadörer i Latinamerika, begravde den nye statssekreteraren Thomas Mann officiellt liket av Framstegsalliansen. Han meddelade att Washington från och med nu inte längre skulle göra någon åtskillnad mellan ”konstitutionella” regeringar och diktatoriska regeringar (förutsatt att de är antikubanska). Det var grönt ljus för militärkuppen i Brasilien som utbröt några dagar senare och svepte bort den konstitutionellt valde presidenten Goulart som ville införa de reformer som rekommenderades av den nedlagda Framstegsalliansen ”för att stoppa kommunismens växande vågor”.

Blockad och isolering av Kuba

Brasilien kommer att bryta de diplomatiska förbindelserna med Kuba, utan tvekan följt av Uruguay och Bolivia. Washington har sett till att Mexiko har en ny, ultrareaktionär presidentkandidat, som utan tvekan kommer att vara starkt antikubansk. Återstår Chile, där allt hänger på resultatet av nästa val. Men effekterna av reaktionens seger i Brasilien begränsar starkt Chiles chanser till en laglig seger för den socialistiska kandidaten Allende, särskilt om den socialist-kommunistiska folkfronten fortsätter att ”ha förtroende” för ”arméns lojalitet mot konstitutionen”.

¹ Framstegsalliansen (Alliance for Progress) lanserades av USA i mars 1961, med målsättningen att styra bort latinamerikanerna från revolutionära vägar, dvs motverka den kubanska revolutionens inflytande. Ö anm.

Det är sant att blockaden av Kuba har misslyckats. Men den kubanska revolutionens diplomatiska isolering från den latinamerikanska kontinenten kommer att ha många skadliga effekter på revolutionen. Framför allt finns det en risk för att denna isolering blir ett förspel till en öppen kontrarevolutionär intervention.

Venezuela har redan lagt fram en motion för *Organization of American States* [OAS]², där Kuba fördöms som en ”angripare” och där man rekommenderar att alla slags sanktioner tillämpas, inklusive ”militära” sanktioner i händelse av en ny ”aggression”. Regeringen i detta land försöker faktiskt hårt att samla de nödvändiga rösterna för att få denna motion antagen vid nästa session i OAS. I händelse av att denna motion verkligen antas kommer de reaktionära regeringarna i Latinamerika att ha goda möjligheter att bilda en insatsstyrka i Karibien, försöka isolera ön kommersiellt, inleda trakasserier och avledande attacker på kubanskt territorium för att stödja senare försök att landstiga kontrarevolutionärer, till och med att organisera provokationer (bombattacker mot kontrarevolutionära baser i Nicaragua eller Dominikanska republiken, förklädda till att vara utförda av kubanska flygplan) i syfte att släppa lös militära operationer mot Kuba i mycket större skala.

Dessa trakasserande attacker skulle försätta den kubanska regeringen i en mycket känslig situation. Om den svarar med samma mynt ger den reaktionen en möjlighet att ”straffa angriparen”. Om den inte vidtar vedergällningsåtgärder måste den förbli passiv inför den systematiska förstörelsen av fabriker, brännandet av grödor, mordet på milismän, en passivitet som slutligen (åtminstone är det vad Fidels fiender hoppas) skulle leda till trötthet, till och med demoralisering, i revolutionens led.

Hot om amerikansk intervention

Dessa kontrarevolutionära projekt från de reaktionära regimernas sida i Latinamerika överlappar de kontrarevolutionära kubanernas och USA:s egna projekt.

Trots att Fidel fördömde det i sitt tal den 19 april, trots att den kubanska regeringen fördömde det i ett brev till Förenta nationerna och utan tvivel snart kommer att fördöma det i ett klagomål till Internationella domstolen i Haag, fortsätter USA:s regering, utan avbrott sedan krisen i oktober 1962, med dagliga överflygningar av kubanskt territorium, med hjälp av U-2 eller en modernare typ av plan.

Dessa överflygningar är fullständigt olagliga. Uttalandet att de är ”oumbärliga för USA:s säkerhet” håller inte; alla vet att de raketer som finns kvar på Kuba alla är av defensiv karaktär. Alla vet också att det inte är Kuba som ”hotar” att bomba USA, utan att det är USA som allvarligt och öppet hotar att anfälla Kuba. Dessutom fördömer och olagligförklarar viktiga internationella dokument, som undertecknats av USA:s regering, just alla kränkningar av små nationers suveränitet under förevändningen att en sådan kränkning är ”oundgänglig för säkerheten” hos en stor granne. Har inte Kuba mycket större rätt i det här sammanhanget att genomföra överflygningar av amerikanskt territorium för att garantera *sin egen säkerhet*?

USA:s politik gentemot Kuba bygger uteslutande på att ”makt ger rätt”. Denna cyniska inställning, som helt bortser från internationell rätt, utgör en permanent provokation mot Kuba. Den kubanska revolutionen har beslutat att inte tolerera dessa provokationer i all evighet. Den är tvungen att agera i linje med detta, särskilt i den utsträckning som dessa överflygningar av kubanskt territorium tjänar som informationskällor för militära företag som öppet förbereds av kontrarevolutionärer för att avfyras från USA:s territorium (Puerto Rico!) eller från territorier som tillhör regeringar som är allierade med USA.

² På svenska Organisationen för amerikanska stater

Men alla vedergällningsåtgärder som Kuba kan vidta på detta område riskerar att utlösa en rasande reaktion från Pentagon som, utan att anta formen av en öppen invasion (för att undvika sovjetisk intervention), ändå skulle bli blodig och kosta Kuba dyrt: vissa amerikanska kretsar leker med tanken att skicka 500 bombplan mot kubanska baser och städer.

Det kubanska folket är redo att ensamt bära tyngden av sådana angrepp. De är beredda att ge sina liv för att försvara sin revolution. Men det är den internationella arbetarklassens plikt att krossa alla försök att isolera den kubanska revolutionen.

Kampen mellan Washington och Havanna är inte en kamp för eller emot ”representativ demokrati”. Den som fortfarande kan tvivla på detta borde åtminstone dra lärdom av händelserna i Brasilien! Det är en kamp mellan det ekonomiska och sociala status quo, som innebär halvslaveri för miljontals invånare på landsbygden, som innebär slumområdenas fruktansvärda misär sida vid sida med miljonärernas skamlösa slöseri med rikedomar i sina ”tusen och en natt”-palats, och en social revolution som bär med sig alla förhoppningar om välfärd och framsteg för de mest förtryckta av de förtryckta – miljontals svältande, negrer utan rättigheter, indianer som hånats och förödmjukats i fyra århundraden.

I denna kamp är det varje socialist, varje framstegstroendes plikt att utan att tveka ta ställning för Kubas socialistiska revolution, att försvara denna revolution mot all utländsk intervention, att visa denna revolution samma solidaritet som vi alla visade det spanska folket under inbördeskriget.

Lästips

Resolution från Fjärde Internationalen: [Om den kubanska revolutionens natur](#) (1961)

Leo Huberman och Paul M Sweezy: [Socialismen på Kuba](#) (1969)

K. S. Karol: [Castros Kuba](#) (1970)

Saverio Tutino: [Den kubanska oktoberrevolutionen](#) (1968)